

Yakuba

Yakuba ya seme wemu ka ge

Jęgę wu ję Yakuba wę?

Yakuba wemu wu ję Kafčo Yesu ni Zhude ye wo ceborona wu ge (Macoo 13:55; Marika 6:3), wee w'a we seme we ka.

Taashiine li ni, wu bi ta dà Yesu na na Kirisa wu ję wii wę (Yohana 7:50). Ga tuun wemu ni Yesu ya pa ję na foro xu ni ge, wee tuun wu ni w'a dà wu na (Kapyegee 1:14; 1 Korente Sheen 15:7). A wu niyę di juri n'a daa wu ni fo na wu pye Zheruzalemu wo egilizi wu nahagbaa fco (Kapyegee 12:17; 15:13-21; 21:18).

We seme we kakana jnuję

Yakuba ya we seme we ka na tun Izirayeli gbaweye ke ni shuun wu mu. Gbaweye ke ni shuun wemu kaa Yakuba ya yu naha ge, yee ję Karięege Nōmęe Nilee li tuun wu woyo wę de! Ga Yawutuu piimu p'a puye kan Yesu mu, a sipyii di jaa taga pu pye p'a caaga ffiye yatii ni ge, pee kaa w'a byi. Pee Yawutuu pee Yakuba ya wii Kile wo see see sipyii pee.

W'a li shaa pu mu na pu loxulo ta, na li ta be sipyii ya pu jaani. Na pu pye fungonyę fee, p'i puye tirige, na lee Kile ya zhaa pu mu n'a daa wu funjö ni. Yakuba ya naafuu fee pu jnuję teri na pu ganha ba tabaara keree pyi ni pu naafuu wu ni wę. Wee w'a samčhɔrc leni la baa fee pu be ni.

N'a daa ni kapyegee nizaanjaa beeri k'a se shiizhan, yi ya já laha yię na wę. Ke ka nigin ye da já bye sipyia mu wę.

Seme wu kafila jnugbęyo

Yakuba 1 Kafila jnugbęyo taanri wemu wu ję seme wu ni ge: Naafuu fee ni la baa fee; fungonyę feere; nōwuuro.

Yakuba 2 Yakuba ya yi yu cebooloo pu mu na pu kaseęęge yaha puye na, na pu ganha bu da daan ni naafuu fee ni, p'i la baa fee pu kɔ wę, na p'a la baa fee pu teri.

Yakuba 3:1—4:12 Yakuba ya li she na piimu p'a puye wii fungonyę fee, pu funjö di ję p'i da piitiilee kalaa Kile jomö pu ni ge, na pee pu tabaara ni nakaara yaha, p'i kaseęęge yaha pu nijoyo na.

Yakuba 4:13—5:6 Yakuba ya naafuu fee pu jnuję taha na p'a puye kaseri tabaara ni tiibaara na.

Yakuba 5:7-20 Wu seme wu taxęgo ni Yakuba ya li she na Yesu wo n'a daa fee pu beeri pu kori yaha n'a daa wu ni, ali na ta be pu

ŋe makcɔjɔ ni jaa ni. Yatengboyo y'a zhaa da jin piimu ni ge, ni piimu p'a yá ge, na p'a Kile neeri pee mu.

Yakuba fò mujuu

1 ¹ Ne Yakuba wemu wu ne Kile ni Kafɔɔ Yesu Kirisa wo bulo ge, ne w'a we seme we ka, na wu tun Yawutuu gbaweye kε ni shuun wu mu, pee piimu p'a foro pu wo fiige ki ni, na jaaga konjɔ ke kabaya ye beeeri na ge. Na fò wa pu mu.

N'a daa we ni fungɔngɔ feere

² Ayiwa na cebooloo, kanhama tuugo beeeri ba nɔni yi na, yi pee beeeri yaha ba fundanga kajii ne we. ³ Bani y'a li ce na yi n'a daa wu ba yeree na nɔwuuro sige, lee funjɔ ni y'a loxulo taa. ⁴ Ga y'i loxulo li yaha li jɔ di fa xuuni, kɔnho y'i gɔgɔ n'a daa wu ni, yi jɔ di fa, yaaga ka shishiin ganha bu yi xuunjɔ we. ⁵ Fungɔngɔ feere bu sipyɑ wa xuunjɔ, wufɔɔ wu ti neeri Kile mu, Kile na ti kan wufɔɔ mu. Bani Kile ya sipyii beeeri kaan, kahari wa wu ni. Wu ya wa kapyegee taga na wu kɔri we. ⁶ Ga wufɔɔ wu ti neeri ni n'a daa ni, wu ganha bu da nakaara le li ni we. Sipyɑ wemu w'a nakaara yaha wu zo na ge, weefɔɔ ya jeri ba suumɔ lokuruyo ne we, kafeege na yi luu na se kabaya beeeri na. ⁷ Wee sipyɑ we wa shi ganha bu da li yaha wuyɛ funjɔ ni na wee na yaaga ta Kafɔɔ mu we. ⁸ Bani fungɔnyɔ shuun fɔɔ wu ma bye wii; wu ya wu fungɔngɔ yeri kabaya nigin na kaa la shishiin ni we.

Naafuu fee ni la baa fee

⁹ Ayiwa, cebooloo piimu pu wa la baa fee ge, pee pu funyɔ taan, bani Kile na ba pu juyɔ yirige. ¹⁰ Ga cebooloo naafuu fee, Kile ba yee be tirige, yi be pu funyɔ taan lee na, bani yee na ba doro jeri ba jà fyeenre ma waha, na wo we. ¹¹ Caŋa ma foro ni ki kafugo ni, na jà ki waha, ki fyeenre ti ma wo, ti saana li na juri. Mu naafuu fɔɔ be wa da ba juri lee curigana li na wu kapyegee te ni.

Jurumu w'a ma ni xu ni

¹² Sipyɑ wemu w'a nɔwuuro xuli wuyɛ ni ge, wee ne duba pya. Bani wufɔɔ bu já na pee kanhama pu beeeri xuli wuyɛ ni, wu na ba jìi sicuumɔ jupɔnɔ ta wu kuduun. Piimu beeeri kaa l'a dan Kafɔɔ ni ge, lee jɔmee li w'a lɔ pee beeeri mu. ¹³ Ga kaa kaa la k'a wa beeeri faanna, na wufɔɔ tɔɔgɔ le kakuunɔ ni ge, wufɔɔ ganha bu da jo na Kile w'a wee faanna-e de! Bani yaaga ka shishiin wa da já Kile faanna we. Kile be di w'a sipyɑ faanna we.

¹⁴ Ga sipyä beeri, lakuunjä ke ki jne ma ni ge, kee k'a ma faanna. Kee ki ma ma kilee fo na she ma pye m'a co kakuuyo yi wo tifuperege ki na.
¹⁵ Ma be di bu yaa kee lakuunjä ke na, k'a ma tcögä le jurumu ni, ma di bu jurumu pye, lee wa ma ni xu ni.

¹⁶ Ayiwa, na cebooloo, yee piimu kaa ya dan ne ni ge, yi ganha bu sipyä wa shishiin yaha wu yi piinje we. ¹⁷ Yañmuzaaya yemu beeri y'a kan wèe mu ge, ni yakanya yemu beeri y'a pahala ge, yee beeri ya foro fugba To Kile ni. Wee Kile wu w'a kpeenye yi beeri yaa. Wu ya jperi we, nibiige wo jaa nifenhefenhene be jne wu na, li ta l'a jperi we. ¹⁸ Wu wo daan na mu funjä ni w'a jni sicuumä kan wèe mu wu wo kafila can can wo wu baraga ni. W'a lee pye kõnhä wèe di bye wu yañmuyaaya yi beeri paha na.

Niwelogonä ni kapyegee nizaajaa

¹⁹ Lee wuu na na cebooloo, yee piimu kaa ya dan ne ni ge, yi yi funjä to li na na jo yee wa beeri ya yaa wu gbegele, wu da nuri pusamaa jü na. Yi ganha ba gburogi da yu we. Yi ganha ba yi logoo be yirige tõvuyo na we. ²⁰ Bani sipyä luu bu yìri xɔ, wu da já Kile wo tiime pu keree pye nigë we. ²¹ Lee wuu na, keree kiimu beeri k'a sipyä nɔrcögä ge, na fara kuumä tuugo beeri na, yi kee beeri yaha wà. Kile ya jomä pemu le yi zɔcɔ pu ni ge, y'i yiye tirige, y'i ssɔ pee na, bani pee na já yi munahaa juñjä wolo.

²² Yi da Kile jomä pu koo naari. Yi ganha bu da pu logo ye na, yi da yiye piinje we. ²³ Bani sipyä wemu w'a Kile jomä nuri w'i ya pu koo naari-i ge, weefçɔ jne ba ná wa jne we, wemu w'a jaawiige lɔ, na wuyé wii ge. ²⁴ Wu bu wuyé wii xɔ, w'a gari wu da yaaga pye we. W'a wu naha ki ja pagana lemu na ge, wu funjä na wɔ lee na taapile ni. ²⁵ Ga saliya wu w'a pahala, wu jõmehëe k'i wèe juñjä wo, na wèe pyi wùyé wuu ge, sipyä wemu bu já seëge taan kee na, na kee keme seeri, na ganha na ki koo naari li jaarigana na; wu ya ta funjä wɔ ki na we, ga fo na ki koo naari ge, wu bu kejë le kaa beeri ni, Kile na duba wu mu.

²⁶ Sipyä wemu bu wuyé pye na Kile koo wee ya naari, na ta w'i ya jani wu jü na we, wuyé weefçɔ ya faanna; wu Kile koo nara l'a pye juñjä baa.
²⁷ Koo le To Kile ya wii Kile koro nizaana na jne feefee ge, lee li wa me. Cirimee ni naxhugoshaa piimu beeri pu jne kanhama ni ge, na wèe pu kaseëge yaha pee na; wù wùyé tânhä ke kojä ke wo fɔñrɔ keree tuugo beeri na.

Wù ganha ba sipyii pii pɔrcɔjä pii na we

2 ¹ Ayiwa na cebooloo, yee piimu pu wa ni n'a daa ni wù Kafçɔ ni nɔrcɔ fɔç Yesu Kirisa na ge, yi ganha ba sipyii pii pɔrcɔjä pii na we. ² Nime, na yee yaha yee ya pinne, a sipyii shuun di ba jé yee te ni. Nigin jne naafuu

fō, sanni kabelene jie wu kejē na, wu cére fāya yi kpēengē be d'a pele. Shuun wo wu je la baa fō, wu d'a fasicoyo le.³ A yee di jaha yege fazaaya fō wu feni, na wee baraga, na wu pye: «Kafari m'a ba diin jaha ke tateengē ke ni, kee k'a jō.» Na la baa fō wu pye: «Mu wu yere maye tāan wee xuu wu ni wà.» kelee «Tiin me jijē ke na na tōcōye tāan.»⁴ Ayiwa, yee bu lee pye, ta yee ya wa pōrōjō wa na we? Ta fungonkuuŋō be k'a yee yaha kee zhōnrcōgō ke tuugo na we?

⁵ Na cebooloo, yi ye logo yee piimu kaa ya dan ne ni ge. Piimu pu je ke kojo ke mu la baa fee ge, Kile w'a pee jaha bulo, kōnhō p'i bye lafee n'a daa wu kabanya na. Wu kaa ya dan sipyii piimu ni ge, w'a saanra|Kile saanra temu wo jōmee lō pee mu ge, kōnhō la baa fee p'i tee be ta.⁶ Ga yee kunni wa la baa fee pu cerejē de! Sipyii piimu p'a pu fanha shee yee na, na yee kilee na se kiirikōon pu mu ge, ta naafuu fee pu be we?⁷ Yesu Kirisa wo mege nizaanja ke p'a yiri yee na ge, ta pee naafuu fee pu be p'a kee be kyeeegi we?

⁸ Yi ba jaari na sahanji ni Kile wo saanra ti saliya wu ni, ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na: «Ma sipyinji wu taan ma mu ba maye pyaa ki je we,» wee tuun wu ni y'a kasaana pyi.⁹ Ga yi bu sipyia wa pōrōjō wa na, kakuuno y'a pye; saliya wu na yi jaagi, bani y'a saliya wu jōmee la kyeeegi.¹⁰ Sipyia wemu bu saliya wu jōmee nigin pe ye kyeeegi, ali ma jehē da kisanjaa beeri koo jaari, jaagi na ba zhan ma na ki beeri shizhaa na.¹¹ Bani Kile wemu w'a jo na: «Ma ganha ga dōdōrō pye-e ge,» wee ninumō w'a jo sanha be na: «Ma ganha ga sipyia gbo we.» Lee funjō ni, ali ma jehē bye ma ya dōdōrō pye we, ma bu sipyia gbo, m'a saliya wu kyeeegi.¹² Saliya wu jōmehēe kiimu k'a wù jūnō wo, na wù pyi wùyé wuu ge, y'a yu, yi da jaari y'a sahanji ni kee ni, bani kee k'a da ba yi kiiri kōn.¹³ Sipyia wemu wu je wu ya jūnō jaari sipyii na-e ge, Kile be da ba jūnō jaari weefō na kiiri wu cagōngō we. Ga wemu w'a jūnō jaari sipyii na ge, kiiri wu fyaara da ba bye weefō ni we.

N'a daa we ni kapyegee nizaanjaa

¹⁴ Ayiwa na cebooloo, wa bu jo na n'a daa wa wee mu, wufō di ya kapyegee nizaanjaa pyi kiimu ya li shee na n'a daa wa wu mu we, wee n'a daa wu tuugo na já wu shō ya?¹⁵ Yi ceboroshō kelee yi ceborona wa bu she da wà, fāya je pu mu p'a leni we, jōlige be di je pu mu we,¹⁶ a yee wa di she yere pu jūnō ni na pu pye: «Najinje ki pye yi mu, yi she fāya le kafugo di jé yi ni, y'i li y'i din be!» Na ta pu ceepuuro mago je yaŋmuu yemu na ge, wufō ya kee ka shishiin kan pu mu we. Pee jomō pe ya leke jō we?¹⁷ Mu n'a daa wu be wa. Kapyegee nizaanjaa bu bye ki je n'a daa wemu ni we, wee ya xu.

¹⁸ Lee bε wε, wa na ba ma pye: «Mu ya jo na n'a daa wu wa mu mu; a go kapyegee nizaanjaa ki wa nε mu. Ayiwa ne kunni wa da na wo n'a daa wu she ma na na wo kapyegee nizaanjaa funjɔ ni. Mu do? Go mu na já ma wo n'a daa wu she ne na kapyegee baa ya?» ¹⁹ Na go mu wa daa na Kile nigin pe ye wu jnε wε? Lee kunni ya jnɔ; ga jinaa bε wa daa lee na, pee yere wa fyagi fo na fuguri bε wu naha na. ²⁰ Mu fungɔngɔ baa fɔɔ we, tuun weke ni m'i da ba li cε na n'a daa wemu wu jnε kapyegee nizaanjaa baa ge, na kajnɔ jnε wee na-ε wε? ²¹ Dii Kile d'a pye na wèè tole Ibirayima jate sipyitiime wε? Go wu kapyegee funjɔ ni l'a foro, bani w'a ssɔɔ Kile wo nijoyo yi na, na ganha na giin di wu ja wu kan Kile mu saraga, saraya nizogoyo yi tawologo|Saraya yi tawologo ki ni. ²² Yee wa lee ja we? Wu n'a daa we, ni wu kapyegee ki bee ri k'a binnee na byi shiizhan. Wu kapyegee k'a wu n'a daa wu jnɔ fa. ²³ Yemu y'a ka Kile Kafila wu ni wu shizhaa na ge, a yee jnɔ di fa na: «Ibirayima ya dà Kile na, a Kile di wu jate sipyitiime wu n'a daa wu wuu na.»* A Kile di wu pye wu napii. ²⁴ Yee wa li ja we? n'a daa wo kapyegee funjɔ ni Kile ya sipyia wii sipyitiime, lee bε wε, na yi yu ye ma jnɔ ni na m'a dà Kile na, lee ye w'a da li yaa wε. ²⁵ Navarashɔ wemu bε mege ki bye na Araxabi ge, ta wu kapyegee funjɔ ni be Kile ya wu bε wii sipyitiime wε? Bani Izirayeli sheen ya tudunmɔɔ piimu tun ge, w'a pu jnɔ círi jnɔ, na ba pu yaha kari koo latii ni kɔnhɔ wu pu shɔ. ²⁶ Ba ceepuuro jnε munaa bu bye li jnε ti ni-i, t'a xhu wε; mu n'a daa wu bε jnε, kapyegee nizaanjaa bu bye ki wu ni wε, w'a xhu.

Na já ma jnɔ na

3 ¹Ayiwa na cebooloo, shenjehemee ganha baa li shaa di bye yi ni karamɔgɔlɔɔ wε, bani y'a li cε na jo wèè karamɔgɔlɔɔ wo kiiri wu na ba waha na toro pusamaa wo wu tāan. ²Wèè bee ri ya kapyebaagaa pyi pyegajaa nijehεjεe na. Sipyia wemu wu jnε wu ya sii na wuregi bada jnjɔmɔna ni-i ge, weefɔɔ jnε sipyia, wemu ya fa ge, weefɔɔ na da jani wuyε na wu kapyegee ki bee ri ni. ³Ma bu kɔrɔfe le shɔngɔ na, kɔnhɔ ki da se ma jidaan xuu ni, wee tuun wu ni ma se ma bye ki ceepuuro ti bee ri na. ⁴Kɔɔgbɔchɔ yemu yi wa lɔhɔyɔ ye ni ge, ali yemu bε y'a pele fo xuuni ge, yi yee bε wii. Ali kafeegbɔhɔ bε jnε yìri, na yi jnμunuŋɔ na gaanjì, yanjmuno nifenhefhenhetiire la ni yi paaveε pu ma yi naha jneri na se pu jidaan xuu ni. ⁵Mu sipyia jnile bε wa. Ceepuuro ti yafenhefhenhene li jnε l'i, ga na liye pele, na kafilagbɔ yu. Ta na nifenhefhenhene bε l'a sipoŋɔ sòrogo wε? ⁶Nile jnε ba na jnε wε. Xuu wa wu jnε wii wèè ceepuuro ti ni wemu bee ri wu jnε baha, na wèè ceepuuro ti bee ri nɔrɔgɔ ge. Li jnε ba Jahanemε na jnε wε, li na já wù jnifeεre ti keree bee ri sòrogo. ⁷Naŋa yaaya fara

*2:23 Zhenεzi 15:6

shazheere na, ni jirje yakokaara, na fara suumč lħo yañmuç na, sipya na já ke ka beeri tuugo nege na ki kuu; lee shiin wu d'a pye be.⁸ Ga sipya wa shishiin da ga já jile kuu we. Yakuuñč ki je kii sipya da ga já kemu kuu di bye wu jidaan we. Li beeri l'a ji sċonċi na temu t'a sipya gbuu ge.⁹ Nile wée ya daga na wù Kafċ To Kile pelle, na lee ninunč taga na sipyii be laji, na ta Kile d'a sipya yàa wuye jaa ni.¹⁰ Kile masoñč ya foro jo kemu ni ge, kee jo ke ninunč di da sipyii be laji! Na cebooloo yi ganha bu soa lee l'a byi we.¹¹ Lħo kemu k'a taan ge, ni kemu k'a pen ge, yee shuun wu beeri na já da binnee da fòro lobulowii nigin ni ya?¹² Na cebooloo, oliviye tige nagoo na já da nitoroñč tige na ya? Kelee ta erezzen tige na já nitoroñč pye? Bada! Ayiwa, suumč lħo ya buloo na fòro wii lemu ni ge, lħo kemu ya taan ge, kee da já voro lee ninunč ni we.

Fungōngč feere temu t'a yiri fugba we ni ge

¹³ Ayiwa, sipya weke wu wa yee ni fungōngč fċċ, na keree jaha cę we? Wufċċ wu li she torogazaana funjō ni. Na maye tirige na kapyegħee nizaajja pyi, lee li wa fungōngč feere te.¹⁴ Ga jepenwaa bu she da yee zolċč pu na ni beganħara fungōngč ni, wee tuun wu ni, yi ganha ba yiye kere na fungōngč fee yi je we. Can je yee ni we.¹⁵ Tee fungōngč feere te tuugo ya yiri fugba we ni we, ke kojč ke, ni sipyii, ni Shitaanni ni t'a foro.¹⁶ Bani jepreem, ni beganħara je xuu wemu ni ge, kaa jaha da zhɔnri wà li shɔnrigana na we, kakuuñčča tuuyo beeri be na noħi pye wà.¹⁷ Ga fungōngč feere temu t'a yiri fugba we ni ge, tee bu bye sipya wemu mu, li nizhiin, wufċċ ma bye feeffe, jajniż keree na ganha na dan wu ni, wu keree di ya wari we, wu juriż na bejni, w'a ganha na juriż jaari, na kapyegħee nizaajja pyi. Wu da da sipya wa wo wa ni we, w'i da da kafila shuun yu we.¹⁸ Piimu p'a jajniż shaa ge, jajniż ni peeffe ya kapyejnej pyi. Kee kapyejnej ki wo kuduun di je tiime.

Lakuuñč ya keree kiimu kyeeġi ge

4 ¹ Ayiwa, yoyo ye ni nakaara te ti wa yee te ni ge, jaha k'a ma ni yee ni we? Lakuuñč ke k'a yee fungōngč yi figi ge, ta kee be we?² Yaaga ka kaa ma bye yee na, ga yee di da ki ta we, wee tuun wu ni yee na gbuuro pye. Yaaga ka jepreem ma bye yee ni yee di da ki ta we, ayiwa yee ma ganha na yogo kċċon, na nakaara pyi. Yañmuç yemu la ki je yee na ge, yee ya yee taa we, bani yee ya yi jneferi Kile mu we.³ Ali yee jneħe yi jneferi be, yee da yi ta we, bani yee je ma li pyi ni fungoñsaanja ni we. Yiye pyaa wo ceepuuro la kaa na yee ma yi jneferi.

⁴ Nómee baa fee de! Ta yee ya li cę na jo ma bu daan ni ke kojč ke ni, m'a jneri Kile pen we? Sipya wemu bu jo wu bye ke kojč ke wo naji, w'a

ñeri Kile wo pen.⁵ Kile Kafila w'a yemu jo ge, yee ya giin na tawaga ni y'a jo ya? L'a shë na: «Kile Munaa lemu li wa yee ni ge, Kile funjɔ ki wa yee di bye lee ye nigin wuu.»⁶ Ga Kile ya niime wemu kaan wèe mu ge, wee ya pèlè xuuni. Bani l'a ka Kile Kafila ni na:

«Kile ya tabaara fee fungɔnyɔ shege,
ga piimu p'a puye tirige ge,
na niime kaan pee mu.»*

⁷ Yi yiye tirige Kile mu, y'i zhe Shitaanni mu. Lee li da wu pye w'a paa, na laha yi na. ⁸ Yi fulo Kile na, Kile be na vulo yi na. Yee jurumupyii, yi yi keye je wolo jurumu ni; yee fungɔnyɔ shuun shuun fee, yee di yi zɔlcɔ pu pye feefee. ⁹ Y'i li ce na baraga baa fee yi je! Y'a mehees suu fo y'a kirakira. Yi yi kataanra ti ñeri mesuu, y'i yi fundanga ki ñeri jatanhaaja. ¹⁰ Yi yiye tirige Kafɔɔ naha tāan, lee bu bye wu na yi yirige.

N'a daa fee ya yaa p'a puye zɔlcɔ yu we

¹¹ Ayiwa na cebooloo, yi ganha ba yiye zɔlcɔ yu we. Wa bu wu ceboro zo jo, kelee na wu jaagi, Kile wo saliya wu ñɔmehëe ki zo m'a jo, kelee kee m'a jaagi. Na ta sipyä wemu bu jaagi shan Kile wo saliya wu ñɔmehëe ki na, weefɔɔ je nige ki baragavɔɔ we, ga w'a ñeri ki kiiri kɔnɔcɔ. ¹² Kile ye nigin w'a saliya ñɔmehëe ki kaan, wee ye nigin wu je kiiri kɔnɔcɔ be sanha. Wee w'a sipyä shuu, wee shiin w'a sipyä jaagi be, na bɔɔngɔ nɔni wu na. Ga mu wemu w'a ma sipyipjii jaagi ge, m'i maye wii sipyä weke tuugo we?

N'a daa fee ya yaa pu pye tabaara fee we

¹³ Ayiwa nime, yee piimu p'a ma yu na: «Nijaa kelee njiga na w'à da ba shë le kulo le ni; yee nigin w'à da ba shë bye wà; kegaanja w'à da ba shë bye, wù kuduun nijehëme ta.»¹⁴ Na ta lemu li da ba bye njiga na ge, yee ya lee ce we. Yee je ba kakunnuñɔ je we. Kakunnuñɔ bu foro, k'a jeere ye nigin pye, na jaaga. ¹⁵ Yemu yee ma yaa na jo ge, yee yi wa me: «Kile bu ssɔɔ, na wù yaha shi na, ayiwa le ni le w'à da ba bye.»¹⁶ Yee da gbara lee na-e de! Ga yee kunni ya kagbɔhɔɔ kiimu wo bye funjɔ kɔn yiye funyɔ ni ge, yee ma ganha na yiye pèlè, na daa kee na. Tee tabaara te tuugo ya jo we. ¹⁷ Ayiwa, yi li ce na sipyä wemu w'a kaa ce nizaana ge, wu bye w'i ya li pye we, jurumu w'a pye.

---

*4:6 Taleñee 3:34

Naafuu fee wo kapyegee niguunjoo

5 ¹Ayiwa, yee naafuu fee, yi niwegee shan! Bɔɔngɔ ke ki da ba no yee na ge, y'a məhəe suu, yi da sipyaa waa kee wuu na. ²Yee naafuu w'a fɔnhɔ, a dun di ganha na yee fadeye yi li. ³Sanni we, ni warifyen we wu jəe yee mu ge, tatɔn w'a wu kpɔn. Wee tatɔn we wu da ba bye kajunjɔ na yee jaagi. Wee wu da ba bye ba na jəe wε, na yee ceepuuro ti kyεegi. Kii caŋa jəhεe kii ki jəe koŋɔ taaxɔɔ caŋa jəhεe ge, a yee di naafuu faari yaha yiye mu. ⁴Li wii, kapyebyii p'a yee faa yappyiire ti kemε, a yee di pu ŋmahana yee ya ta pu saraa wε! Pee kapyebyii pii wa məhəe suu lee na, kee mehεe kii wa se na nɔni Se Beeri Fɔɔ Kile na. ⁵Yee ya yi wo koŋɔ tiinne li beeri pye tanhama, ni yi jidaan bye ni. Yee ya yiye kemε pɔri na yaha gbo kaa na. ⁶Sipyii piimu p'a tii ge, yee ya pee jaagi, na pu gbo, a p'i puyε yaha wà yi keŋe ni.

Yi yi logoo mara

⁷ Lee wuu na na cebooloo, yi yi logoo ki mara fo yi she no Kafɔɔ cabanya na. Yi yi funyɔ kɔn ni faapye ni. Faa yappyiire temu ti jəe wu tadaŋa ge, wu ma wu luu mara na yere tee sige. Wu ma wu luu mara na co ɲuŋmɔŋɔgɔ zanhaya na, fo na she no ɲuŋmoka-zanhaya na. ⁸Yi be pu yi logoo mara lee maragana li na y'i lowagaa ta bani Kafɔɔ paduun w'a teεŋe xɔ.

⁹ Na cebooloo, yi ganha ba logoo yirige yiye tāan yi da yiye zɔčɔ yu we, kɔnhɔ kiiri ganha ba gɔn yi na wε. Kiiri kɔnɔɔ wu paduun w'a no xɔ. ¹⁰Na cebooloo, Kile tudunmɔɔ piimu p'a bi Kafɔɔ jomɔ pu yu ge, pee ya kanhama xu, na pu logoo mara kanhama pu tuun wu beeri ni. Y'a pee wii, yi da se pee feni. ¹¹Sipyii piimu p'a kanhama soro, na gori yaha n'a daa wu ni ge, pee wèe ya byi duba nagoo pee. Zhɔbu bi wu luu li mara maragana lemu na ge, y'a yee logo. Kafɔɔ ya pa lemu be pye wu mu kurogo ki na ge, y'a lee be cε, bani Kafɔɔ njinaara te, ni wu ceme p'a pele.

¹² Ayiwa na cebooloo, lemu n'a da jo waha yi mu ge, lee li wa me. Yi ganha ba gari wε. Wa ganha ga gaa fugba we na wε, wa ganha ga gaa niŋe ke na wε, wa ganha ga gaa yaaga ka shishiin na wε. Y'a «Uun!» yε yu uun tajogo ni, yi da «Ahayi!» yu ahayi tajogo ni, kɔnhɔ kiiri ganha da ba gɔn yi na wε.

Baraga wa Kile-nerege ni

¹³ Ayiwa, kanhama bi nɔni wa na yi ni, wufɔɔ w'a Kile neregi; fundanga keree shiin ya no wa na, wufɔɔ w'a Kile masɔŋɔ yoyo cee. ¹⁴Wa bu da wu ya cuuŋɔ yi ni wε, wufɔɔ wu egilizi nahagbaa fee pu yiri, pu ba Kile neregi wu mu, p'i sinme fara wu na Kafɔɔ mege na. ¹⁵Nerege ki bu bye ni n'a daa

ni, yama fcc wu na zh̄. Kafcc na wu cuuŋ̄, jurumu wemu w'a pye ge, na wee be yafa wu mu.¹⁶ Y'a yeree yi jurumu wu na, y'i da wu yu yiye mu, y'i da jerege pyi yiye mu, k̄nh̄ y'i juuŋ̄. Sipyä wemu w'a tii ge, wee bu jerege pye, fanha wa kee jerege ki ni fo xuuni.¹⁷ Kile tudunm̄o Eli, sipyä wu bye wii ba wèe j̄e we. Ga w'a Kile kem̄e j̄eeri xuuni, k̄nh̄ zanha ganha bu do we. A zanha di bye ki ya to we, fo na she no yee taanri ni ye ye gbaara na.¹⁸ Lee kadugo na a wu guri na Kile j̄eeri sanha, k̄nh̄ zanha di do. A zanha k'i do. A j̄iŋ̄e ki faa yapyiire te, ni tiire ti b̄eeri di nagoo pye.

¹⁹ Na cebooloo, yee wa bu wuregi, na can wu koo li yaha, a yee wa di bye kaŋ̄uŋ̄ na wufcc kuruŋ̄ pa can koo li ni,²⁰ y'a yaa na li ce na jo wemu bu jurumupye kuruŋ̄ wu koguun̄ ni, wu munaa m'a sh̄o xu na. Lee ma bye kaŋ̄uŋ̄ jurumu nj̄ehem̄e na yafa wu mu.